

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii»

in
Blaș.

Anul VI.

Blaș II Ianuariu 1896.

Numérul 2.

Invitare la abonament.

Cu numărul 1 invităm la abonament nou cu prețurile din capul foii.

Restanțierii să binevoescă a-și achita abonamentul cât mai îngrabă, ca să se evite neregularități în espedarea foii.

Cei vechi să ne rămână credincioși și să ne mai câștige abonenți noi.

Din partea noastră vom cerca a mulțami toate așteptările.

Redacțiunea și Administrațiunea „UNIRII”.

Pace milenară.

Părinții patriei vreū, să se împace, vreū, să inchie o „pace milenară”.

Lozinca a dat-o contele Apponyi. Și acum atât presa, cât și opiniunea publică magiară numai de un singur gând e ocupată: de „pacea milenară”.

Scim apreția nisuițele compatrioților nostri. E intru adevăr spectacolul cel mai trist, ce numai inchipui se póte, a vedé nu numai pe naționalitățile deosebite, cari alcătuiesc acest stat, dar și pe fiii milenarului popor magiar, cum au ajuns în anul milenar a se desbina și a se urgisi între sine și pe sine, ca și cum nu de o mie de ani ar fi frați, ci abia de ieri alaltăieri.

Între astfel de jurstări nu póte surprinde, dacă un om ca Apponyi crede necesară o împăciuire fie chiar și

interimală a fiilor poporului magiar. Pentru că inaintea străinătății și inaintea aliaților nostri nimic nu póte strice mai mult vađei monarchiei noastre, decât priveștița desolațiunii generale, ce s'a intrupat în partea ei ungară.

Prin urmare e lámurit, că tendența contelui Apponyi e nu numai nobilă, dar și un dictat al necesității politice.

Înse scris este în S. Scriptură: „Nu este pace pentru cei necredincioși.” Și cuvintul Domnului rămâne în veac.

Cei ce astăzi conduc destinele țerii, vreū să serbeze „mileniū”, pe când ei nu însemneză pentru țară nici o „zi”.

Adecă să nu greșim. Scris este, că cel ce nu póte face bine, póte strica enorm, și că zece înțelepți nu pot să scótă o pétră aruncată în apă de un nebun.

De când sistemul liberal de guvernare a început să fericescă sermana noastră patrie, s'ar vedé, că *anume* se lucră pentru a ruina bazele înse-și, pe cari de o mie de ani zidită a fost acéstă țară. Și pentru ca deplină să fie nemernicia, guvernul s'a grăbit a introduce legile sale bisericesci tocmai în ajunul mileniului, ca nu cumva țara să fie lipsită de fericirile unei binefaceri așa de mari.

Bag samă politicianii din Pesta se țin orbis de vechiul principiu: Si vis pacem, para bellum; pe românesce: „dă palmă la aceia, cu cari vreī să te faci prietin”.

Părinții patriei, în frunte cu contele Apponyi, au introdus numai în

ajunul mileniului legi, cari rěstórnă toate bazele vieții religioase de o mie de ani a popórelor alcătuitoare de stat, legi, cari au aruncat simburele discordiei și al urei între frați de acela-și sânge, și acum tot domniile lor, înspăimântați de rodul, ce-l seceră, vin și vestesc „pace”.

Scopul înse nu și-l ajung.

Înainte de toate e limpede, că naționalitățile nemagiare nu vor lua parte și nici nu se vor împărtăși din pacea milenară, nici din bucuriile milenare, afară de un sigur popor de mai multe ori milenar, care a luat în arindă venitele serbătorilor aranjate de poporul milenar.

E dureros, să o constatăm asta. Noi am fi fost veseli, dacă Dumnezeu, care îndreptă destinele popórelor, așa ar fi dispus, ca și noi să putem lua parte în veselia milenară. Dar Dumnezeul altcum a permis să fie. Și voinței lui Dumnezeu nu ne vom opune.

Dumnezeu a permis, ca cei ce conduc destinele pămintesci ale poporului milenar, să depărteze, în loc să-i apropie pe aceia, cari laolaltă puși sînt de Dumnezeu pentru a se ajutama. Nu póte decī să poftescă nimeni, ca noi să ne resvrătim. Vom sta de o parte și vom contempla „pacea milenară” între fiii „poporului milenar”.

Înse nu prea avem speranță de a ne puté desfăta nici în priveștița acésta.

Poporul milenar e desbinat și între sine, pe cum e desbinat de noi. Un

Feuilleton.

În sara de Sân-Văsiu.

Nastasi era chiar în bolțița sa. Întins pe un divan se gândia la cheful, ce-l trase asară cu nisce prietin, ce-l felicitaseră de serbătorile Crăciunului.

El nu mai ținea samă de tic-tacurile variate, ce le făceau cele vre-o două zeci de orológe mari și mici, acățate pe părăți. Gândul lui era muncit de o întrebare, la care nu-și putea da răspuns.

„Eū număr două zeci și cinci de ani,” își zicea el, „și cu toate acestea n'am iubit pe nimeni mai serios. Alții la vrista mea...” Dar el nu-și putu sfărși gândul, căci ușea se deschise repede și lăsă, să între dășora Aneta, fata de conversațiune a boeriței Valeria.

La ivirea ei Nastasi se ridică repede de pe divan și salutându-o cu mult respect o întrebă, cu ce-l póte servi?

„O, am o rugare mare, dle Nastasi,” zise Aneta înroșind.

„Servitiile mele stau la dispozițiã dtaie, stimată domnișórá,” răspuse galant Nastasi punându-și în rînd mustața din drépta.

„Veī fi audít, dle,” începu Aneta, „că boerița Valeria e grozav de superstițioasă. Ea are ideile ei, dela cari nu poți, să o abatăi.”

„Am audít, am audít,” adause orologeriul, „că în ziua a treisprezecea a lunii nu pornesce nicăiri în călătorie.”

„Și de se întimplă, să iese din casă, și o mătă îi trece preste drum, ea se întórece îndată acasă. Apoi de se deschide vre o ușe, așa numai ca din sênin, opt zile e nenorocóasă.”

„Teribil!” esclamá Nastasi. „Dar cum poți atunci locui la dînsa?”

„M'am dat. Dta scii bine, că omul se dedă cu toate, mai cu samă, că boerița de altmintrea e fórté bună la inimă. Și apoi nici eū n'am pe nimeni în lume, și dacă așa iese din serviciul ei, n'así avé, unde să merg.”

„Adevérat!”

„Dar era să uít, de ce voiam să te rog. În odăita. În care boerița lea tea, este un orologiū vechiū, la care ține mult, fiind că e o veche mostenire. De când scii eū, ciasul a umblat mereū. Când ar sta, ar fi o mare primejdie, ar prevesti mórtea cutărui membru din familie. Închipesce-ți acum

pacostea: intrând mai înainte în chilia aceea. am atlat orologiul oprit. Tótă m'am înfiorat. O nenorocire așa de mare chiar în presara de anul noū! Am cercat, să-l fac, să umble-érăși, tuse în zădar, nu se mișcă de loc! Atunci m'a venit o idee, am încuiat repede ușea și sub un pretext am ieșit. Te conjur pe toate, vino și ne scapă din pacostea asta! Între șese și șapte óre boerița își face somnul. de după prânz, eū te aștept în grădină și te voiū conduce în castel. Veī veni, nu-l așa?”

Și Aneta îl privi așa de rugător, căt Nastasi căpétă bătăe de inimă. El își aduse-aminte, că pe de sară e invitat la o petrecere-prietinescă, dar nu putu refusa cererea acésta. Și până la vila boeriței era o jumătate bună de cias.

„Voiū veni!” zise el privind în frumoșii ochi de viorea ai Anetei. Acésta înroși puțin.

„Așa dar la revedere, dle Nastasi! Păstréză, te mai rog, secret despre tótă afacerea acésta,” adause ea și ieși.

Azi orologeriul închise mai de vreme. La cinci și un pătrariū el era pe drum cătră vilă. Aneta îl aștepta de mult.

Ea se înveseli mult, când îl zări, și-i conduse apoi prin ambitele stab luminate-până în chilia cu pricina. Aneta aprinde-

distins publicist de al lor a scris, că poporul milenar se află într'o stare tocmai așa de primejdiosă, ca înaintea catastrofei de la Mohács.

Cu durere trebuie să constatăm și din a noastră parte adevărul acestei afirmațiuni.

Cum dar socotesc părinții patriei să potă închia pace fie chiar și intermală?

Pacea este un bun al inimii, și pace nu poți să aibi cu altul, până ce nu ești împăcat cu Dumnezeu și cu tine.

Inse fiul poporului milenar nu sînt împăcați nici cu Dumnezeu, pe care și din familie l-au scos, nici cu sine.

Prin urmare cum vor puté să închie pace, fără a se împăca mai întâiu cu Dumnezeu și cu sine?

Noi din a noastră parte, regretăm starea, în care a ajuns poporul magiar în urma păcătoșeniei celor ce-l povățuesc. Noi în pacea dintre toate elementele alcătuitoare de stat vedem garanța prezentului și a viitorului.

Inse pacea e bunul inimii. Și inima e neliniștită, până când ale ei juste cause și firești dorințe nu se împlinesc.

Pace deci nu pôte să fie și nu va fi, până când nu va domni pace și în inima fiesce cărui cetățan al țării.

Pôte deci întreaga opinie publică magiară, să suspine după pace. Pacea e dreptate, și fără dreptate și încă *deplină dreptate* nu va sălășlui pacea în această patrie.

Cuvîntul Domnului rămâne în veac. Și e scris: Non est pax impiis.

Treuga Dei. — Despre propunerile de împăcare, ce și-le-au dat imprumutat Apponyi și Bánffy, scrie „Alkotmány“ între altele și următoarele:

„Pentru noi e nespun de interesant, să vedem, cum vor Bánffy și Apponyi să se îmbrățișeze, — și ce va fi din tot lucrul acesta. Atîta e sigur, că din așa numita treuga Dei au eschis pe aderenții partidului popular, deși creștinii și în deosebi catolicii au în mileniū cel puțin atîta parte și ar trebui

să primescă cel puțin atîta parte ca Bánffy și liberalii. Dór Ungaria în decurs de nouă vécuri a fost creștină, regiul ei au fost catolici, pe corona și pe marca ei e crucea, dóră Ungaria are să mulțămescă creștinismului instituțiile sale și constituția sa, dór eroi creștini și-au vèrsat sîngele pe câmpurile de luptă; aceștia au mîntuit-o și au jertfit tot pentru patrie, pe când liberalii au ținut ocupată Ungaria numai două zeci de ani, și urmarea acestei ocupări e demoralizarea generală și nimicirea instituțiilor moștenite. Așa a înșirat deci și Bánffy „în rîndul cel dintăiu asigurarea legilor bisericesci-politice“ între problemele milenare ale marelui an. Pe când vestesce el deci „treuga Dei“, pe atunci de odată o și turbură și declară cu aceeași rësufare răsboiū creștinismului suspiționând pe conducătorii bisericii catolice cu nepatriotism. Acest blăstēm în dimineața mileniului pe buzele oficialului celui dintăiu al regelui împotriva miliōnelor de creștini și magiari credincioși caracteriséză pe bărbatul acesta, pe soțul și aderenții lui. Și acești ómeni cutéză a grăi despre pacea lui Dumnezeu? Ce? Dóră noi nu purtăm în inimă interesele Ungariei? Țara acesta nu ne mai e deci patria, a cărei civi am fost deja dela nascere, a cărei pămînt l-am moștenit dela părinții nostri, pe carea noi ca ostași o apărăm cu sîngele nostru și o susținem cu darea din munca noastră, solvind chiar și dlui Bánffy pe an 36,000 fl., pentru ca el să ne despóie de drepturile noastre și să ne vateme în patriotismul nostru. Ce? Acest Bánffy ne interzice nouă creștinilor a întemeia un partid spre apărarea credinței noastre? Dar pôte el, să ne-o interzică acesta? Ce obrăznicie ar fi aceea, dacă pe civi i-ar puté împedeca prin opreliște ministerială, ca ei să se unescă într'un partid politic, când ei nutresc același sentiment? Dacă acela le-a fost iertat a-și pune de țintă în politică nereligiozitatea și a forma spre acest scop un partid fără de a întreba pe alegători, ba dacă le-a fost iertat a închia alianță cu opoziția de stat și a strimtora chiar și corona, cum va puté să ne interzică óre cine nouă magiariilor, supușilor și creștinilor credincioși, ca noi să ne organizăm, să vestim principiile noastre și să

ne silim cu toate mijlocele legale a mîntui religia noastră de inimizii ei și a schimba legile cele rele în bune, pentru ca Ungaria să potă rămâne stat magiar și creștin încă o altă mie de ani? — Și spre această pace a lui Dumnezeu se siliesce contele Apponyi de braț cu Bánffy?..

Multe păcate de ale omiteii au catolicii magiari să espieze. Dea Dumnezeu, ca ei în sfârșit să iese îndreptați,

Pasivitate. — Sistemul de guvernare al lui Bánffy își aduce ródele. Deputatul Ugron Gábor într'un articol de anul nou a fost pus în prospect denegarea solvirii contribuțiilor, ér acum esplică el în „Magyarország“ idea acesta a pasivității mai pe larg zicënd între altele următoarele:

„Statul nu există pentru oficialii săi, ci pentru civii săi. Dacă partea plătită a civilor asupresce partea plătită, dacă organele chemate a executa legile calcă în picioare legile, despóie pe civi de drepturile acelea ale lor, cari forméză temeiul instituțiilor publice, atunci se ivesce cazul, că purtarea sarcinilor publice nu este mai mult solvirea premiei de asigurare a libertății, ci remunerarea pentru ruinarea constituției și a libertății. Și în cazul acesta civii denegă conlucrarea sa în activitatea publică, carea le este inimiză: ei denegă purtarea sarcinilor, a căror valóre se exploatează în contra lor și se folosesc spre ținte, cari se abat dela scopul statului. În contra tiraniei, ce se deprinde cu exploatarea instituțiilor constituționale și a parlamentului nici un alt mijloc eficace, care să promită succes, nu există afară de rezistența pasiva. — Să nu credă Bánffy, că nu există mijloc în contra mijlocelor lui violente, în contra administrării lui celei impertinente pe lângă spriginul din partea majorității. Națiunea și fără de revoluție pôte să arunce afară pe acest guvern din instituțiile sale falsificate: prin rezistența pasiva. Și nu e de lipsă a aréta, ce urméză în sfîndul gospodăriei actuale de guvernare, — pe cum artistul, când depinge un bechiar uriaș, aședă în sfînd furcile ca dreptate morală.“

repede o lampă, și Nastasi desface lute mecanismul orologiului.

„Har Domnului!“ zise orologerul, „nu e stricat nimic! Uleul s'a cam îngroșat puțin, și el împedecă mersul. Sper, că dacă voi turna câte va picături prospete, el va porni éráși.“ Și făcu așa, cum zise. „Mult nu va umbla nici după acesta, étă vre-o câte-va luni.“

„Destul e și atîta. Pe la sfârșitul lui Ianuarîu plecăm în călătorie, și atunci țil voi trimite, ca să-i faci o cură radicală. Și acum scusă-mé pe câte va minute, voi merge, să ved, ce face boerița, și să grijesc de un păhar de vin.“

După depărtarea Anetei Nastasi aduse în ordine mecanismul. Orologiul își reîncepu tic-tacul obicinuit, și totul era în ordine, trebuia inse să se aștepte câte va minute, ca nu cumva să-l apuce un nou capriț.

Și până atunci Nastasi, obosit și de petrecerea de asară și de drumul, ce-l făcuse până la vilă, se aședă comod pe o sofă de lângă cuptor și . . . adormi. Și în somn i-se păru, că érá e în cercul prietinelor de asară și-și petrece, dar nu cu nisce fețe cunoscute, ci cu dșóra de conversație a boeriței. Numele dșórei încă nu-i scia, se folosi inse de un prilej acomodat, și atunci frumoșa guriță se deschide și-și arată un șir de dinți albi spunënd cu multă intimitate: „Anetă.“

Dar cuvîntul acesta de odată rësună așa de tare, cât Nastasi sare spăriat.

„Anetă . . . Ioane . . . Sofio! Veniți în grabă! Un hoț . . . un hoț!“

„Te înșeli, mult stimată dómna,“ începu să zică Nastasi. „Nu sînt hoț.“

„Nu ești hoț? Dar atunci ce cauți aci?“

„O, eū mé numecc Nastasi și . . .“

„Și ce?“

Ciasornicariul nostru se făcu tot mai perplex.

„Intr'acestea servitorii chemați sosiră.

„Inhață-l bine, Ioane, omul acesta s'a vîrfit aci, ca să fure!“ demandă cocierului boerița.

„Te rog, dómna,“ începu din nou bietul Nastasi. Și sërmanul ar fi petrecut sara de Sân-Văsiū în vre-o suterană întunecósă, dacă n'ar fi avut norocul, să fie recunoscut de servitóreă Sofia.

„Nu-i hoț, domnule ciasornicariul Nastasi!“

„Ciasornicariul?“ esclamá boerița privind spre päretele din față, unde vechiul orologiū își bătea tic-tacul obicinuit. „Și ce cauți dta aci?“

„Dinsul mé visitase,“ se mestecă în vorbă Aneta, care venia din pivniță cu o sticlă de vin.

„Și pentru ce?“ întrebă boerița curiosă.

Atunci Aneta apropiându-se de bătrána dómna îi șopti la ureche câte va cuvinte.

„Așa? N'am sciut nimic! De ce nu mi-ai spus-o mai de vreme? . . . Șcii, că n'ai gust slab, dle Nastasi? Te felicit!“

El bietul sta înmărmurit, nu scia, ce să zică. Gândia, că Aneta va fi spus boeriței, că e logodnicul ei, dar n'avea curaj, să o credă.

„Și când va fi cununia?“ întrebă Valeria.

„Nu sciū încă!“ rësponse Nastasi, pe care o privire rugătoare, ce-i aruncase Aneta, îi întări în gâdul lui.

„N'atî hotărît-o încă? Atunci chiar bine! De sară imi vei fi óspe, și atunci ne vom înțelege.“

Ciasornicariul se codi.

„Nici o vorbă!“ zise boerița. „În sara de Sân-Văsiū logodnicul ai să fie la olaltă. Sofio, pune la masă o farfurie și pentru domnul!“

Gâdul la invitarea prietinelor îi fugi, și la idea, că va petrece sara acesta în așa mare intimitate cu Aneta, îl făcu, să tresalte de bucurie.

Trecură în salon. Îesind boerița pe câte va momente, Aneta începu a se scusa „Ce prostie am făcut, că te-am lăsat singur.

Crisa „Tribunei“ luptă confesională. — Asta e scirea cea mai „interesantă“, ce ne-o împărtășește „Hazánk“ în numărul său din 5 a c. Etă ce zice:

„Președintele guvernului român, pentru ca să scape de aliații săi cei mai buni de odinioară, a început mai întâiu într'asecune, ér mai apoi pe față lupta împotriva președintelui comitetului național român din Sibiu, împotriva lui Raț și a soților lui spunând în fôea sa, că aceștia pentru o anumită sumă de bani ar fi fost aplicați, să pună întreg comitetul la dispoziția fostului partid conservativ. De altă parte conservativii au dovedit cu date, că Brote și soții lui sînt simple unelte plătite de ale lui Sturza, și că scopul lor nu e altul, fără a pune mâna pe „Tribuna“, pentru ca Sturza cu ajutorul acestei foi populare și cetite să se facă stăpân peste politica Românilor din Ungaria.

Într'aceea a erupt războiul și în Sibiu și anume în redacția „Tribunei“. Raț, pentru ca să mântuiescă comitetului național dreptul la „Tribuna“, a cerut până la 19.000 fl. execuție de asigurare în contra foilor și a tipografiei, pe carea Albini pe baza unui contract simulat de proprietate voia, să o facă proprietatea exclusivă a grupului Brote-Sturza. —

„Acastă spêlare grețosă publică a rușelilor și numai singură ar fi fost de ajuns, ca partea mai serioasă a opiniei publice din România să se întorcă de către Lucaciū, de către acest erou și martir național de carnaval. Dar Sturza acesta totuși nu a privit-o de suficientă, ci pentru a face pe Lucaciū neputincios în Bucuresci, unde până acum nici odată nu au serbătorit așa pe un preot catolic, priu agenții săi pe baza unor informații primite din Roma a răspândit faima, că Lucaciū e un simplu agent al congregației de propaganda fide din Roma, și întreg naționalismul lui cel infocat nu e alta, decât pretext și manta spre a deprinde cu succes o propagandă catolică. Lucru foarte firesc, că societatea românească cea de religia gr. ortodoxă îndată s'a retras dela Lucaciū nevoind a servi ca mediū spre atari tendente, ori cât de mascate ar fi acelea.

„Cât de întemeiate sînt ori nu faimele răspândite în Bucuresci, asta noi de aici fi-

resce că nu putem să o judecăm, dar atăta e cert, că în comitetul din Sibiu în contra elementelor greco-catolice: Raț, Coroian și Lucaciū au luat poziție gr. orientali Brote, Albini (?), Popovici și Vasile Mangra. Cu un cuvînt politica partidului național românesc a ajuns norocosă până la luptă confesională.

„Pe noi de loc nu ne privește războiul acesta civil al partidului politic românesc. Întreg lucrul ne interesează numai întru atăta, întru cât îndreptăm la el atențiunea guvernului unguresc. Convingerea ne este aceea, că guvernul unguresc starea acesta de ferebere a politicii române naționale are să o folosească de prilej potrivit, pentru ca să subtragă masa poporului român de sub înfrînța acelor aventurieri politici, cari numai la focul grecesc al unui tableaux aranjat în mod artificial s'au părut, că sînt eroii și martirii ideilor naționale.“

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Afacerea congruei se pare a fi mai făcut un paș spre rezolvire. Pe cum anunță „Hircsarnok“, modalitatea conscrierii beneficiilor romano- și greco-catolice în zilele acestea ajunge la ministrul cultelor. Proiectul e terminat mai de mult, și numai morbul lui Wlassics a împedat subșternerea lui. Abatele Széchenyi publică un memoriū interesant în afacerea congruei, care pôte servi ca normativ în rezolvirea ei. Noi ne temem, că prin cercarea după modalități și formalități spre îmbunătățirea stării materiale a clerului acesta de nou va fi lăsat, să sufere miseria, în care se află de presente.

Roma.

În 3 a c. Sfinția Sa a primit în audiență pe contele Revertera ambasadorul monarhiei noastre lângă Vatican. La felicitarea de anul nou a contelui Revertera răspundend Pontificele și-a exprimat sperarea, că raporturile dintre S. Scaun și dintre monarhia austro-un-

gară în mânia ultimelor incidente regretabile vor corêspunde și pe viitorii vechilor tradițiuni ale casei domnitore.

Din Roma se anunță, că timpul pentru ținerea proximalui consistoriū încă nu e fixat. După tótă probabilitatea consistoriul se va ține în Martie. În acest consistoriū toți nunții de prima clasă vor fi creați cardinali. Iminente numire de cardinal a nunțului din Viena foile liberale o esplică ca o satisfacție, ce se dă ministrului Bánffy. Slabă mângăere! Un an de zile a rămas Agliardi în Viena după conflictul cu Bánffy, și liberalii totuși esplică promovarea lui în favorul lor. Satisfacție ar fi fost revocarea lui Agliardi îndată după conflict, érá nu promovarea lui după un an.

Franța.

De cand liberalismul atacă instituțiunile religiunii și ale bisericii catolice, de atunci moralitatea publică decade tot mai mult. Moralizările unor învățați liberali nu pot impede decădița. Prin așa numita căsătorie civilă și prin divorțarea celor căsătoriți baza vieții familiare e cu totul sdruncinată. Rêul merge tot crescend. În an. 1881, când s'a reintrodus legea despre divorț, au început proces de despărțire 1773 de părechii căsătoriți, ér în anii următori numărul divorțurilor s'a mărit, căci pe cum aflăm din o fôe liberală, în 1885 s'au insinuat la tribunalul civil pentru divorțare 4640 de părechii, în 1887 preste 6600, érá în 1891 preste 7700 de părechii. Ce educație morală vor primi pruncii, ai căror părinți se divorțeză cu atăta ușurință, ne putem închipui ușor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrii ungari au petrecut în zilele trecute în Viena spre a se înțelege cu cei austriaci cu privire la renoirea pactului economic între ambele părți ale monarhiei. Pe cum anunță semioficiosul „Magy. Ért.“, pertractările au decurs favorabil; numai în cestiunea cotei, cu care are să concurgă fiecare parte la suportarea cheltuielilor comune ale monarhiei, s'au ivit dificultăți. Guvernul austriac, recercat de dietele provinciale spre a apăra interesele economice ale țerilor austriace, pottesce ridicarea cotei pentru Ungaria. Altcum determinarea cotei cade în competența comisiunilor parlamentare austriacă și ungară, cari vor pertracta împreună cestiunea acesta. S'au mai născut diferințe și cu privire la darea de consum. În privința acesta desbatea asupra unor puncte, cari recer studiū mai amănunțit, s'a amănat.

În 9 a c. s'au reinceput desbaterile dietale.

În ședința de Joi, după ce președintele a raportat despre cele ce s'au întâmplat în decursul vacanțelor și interesează dieta, a urmat desbateră specială a pozițiilor mai mici din budget.

La poziția prezidenței ministeriale Ugron Gábor reflectând la afacerile comune ale Ungariei cu Austria zice, că Ungaria îndură o umilire după alta din cauza, că ministrul Bánffy nu e capabil,

Îertă-mă, că n'am știut în grabă, să aflu altă pricină.“

„Nu-ți face gânduri, dșoră Aneta!“ o mângăia ciasornicarul. „Rămân aci cu tótă dragostea.“

„Așa zici acum, cine scie înse, unde era să-ți petreci!“

„A, étă între nisce prietini!“

Într'aceea boerița se întorse. „Ne vom petrece splendid. O păreche de logodnici în presara anului nou aduce noroc pentru anul întreg!“ Și apoi începu a spune suvenirul din viața sa. Nastasi nu era omul, care să tacă. Spuse și el, ér Aneta cântă la pian.

De odată boerița zise: „Cine a mai vădut logodnici ca voi? Tot numai „domnule“ și „dșoră!“ Ziceți-vê pe numele de botez.“

„Ce să facă? Se supuseră poruncii.“

Cătră unsprezece ore Nastasi voi, să se ducă. Boerița îl opri. Nu era nici un noroc, dacă se despărțeau înainte de douăsprezece. Și așa trebui să mai rămână, și rămase bucuros.

„Ce ar fi,“ șopoti Nastasi Anetei într'un moment, când boerița se duse la ferestă spre a privi cerul înstelat, „ce ar fi, dacă gluma am face-e serioasă?“

„O, îți bați joc de mine, dle Nastasi!“

„De loc, te iubesc serios și am să fiu fericit.“

„Audiți, copii!“ începu boerița. „Clo-

potele vestesc sosirea noului an. Vê doresc fericire și noroc. Să știți, că nu-mi voi uita de voi. An nou fericit!“ Și pâharile se ciocniră și se goliră pentru fericirea logodnicilor.

„Ei, dar unde rămâne sărutarea de anul nou, ce un logodnic datoresce miresei sale?“ întrebă ridend bêtărâna dômă. „Nu vê genati!“

Miri protestară, dar fără nici un rezultat. Trebuiră, să se sărute . . .

Într'aceea sosiră servitorii spre a felicită pe boerița.

„Să schimbăm gluma, dșoră.“ începu érá Nastasi.

„Pentru Dunnezeu, am spus, că sînt sêracă, și apoi dta nici nu mă cunosc, cum se cade!“

„Lasă vorbele acestea! Te cunosc deja din anul trecut! Să știți,“ începu Nastasi, „că ori primesci, ori descoper tótă istoria cu orologiul.“

„Rêutaciosule!“ zise Aneta cu față veselă.

„Așa dar primesci, să fii mirésa mea?“ întrebă Nastasi.

„Dacă asta e voea ta.“ răspunse Aneta. Și ei își dădură al doilea sărut, adevêratul sărut de logodiți.

(„Germania.“) A.

să o apere. Puterea misterioasă, carea îl ține pe Bánffy la guvern, o circumscrie astfel: Bánffy cere mai puțin și promite mai puțin. Este în interesul Austriei, ca Ungaria să aibă guvern incapabil, și Austria cu acest guvern să încheie pactul economic. Mai departe propune Ugron, să se întrerupă ori ce pertractări cu Austria, de ôrece ea nu are ministeriul responsabil parlamentului și prin urmare nu e stat constituțional. Ministrul Badeni însuși a declarat în 10 Dec. a. tr., că el numai împăratului e dator a da samă de ce face. Art. de lege 12 din 1867 pretinde, ca și Austria să aibă constituție deplină.

Apponyi primesce propunerea lui Ugron, dară din motivul, că nu are încredere în guvern. Aduce înainte, că în academiile militare manualele de școlă ignoră dreptul public existent în monarhie.

Ministrul Bánffy declară, că el își împlinesce datorința consciențios; neîncrederea lui Apponyi și a lui Ugron nu-l va pute împedea de a continua pertractările cu Austria.

Turcia.

După informațiile mai nouă insurgenții armeni din Zeitun s'au provădit cu proviant pe o lună și dispun de arme și munițiune. Intervențiunea spre a-i îndupleca la capitulare până acum nu a dus la rezultat. Insurgenții pun condițiuni neacceptabile de către regimul turcesc. Din cauza ninsorilor îndelungate armata turcescă e silită a sista de o cam dată atacurile asupra cetății.

Regimul a denumit mai mulți oficiali creștini, ceea ce a făcut o impresie bună asupra poporilor creștine. Turcii încă se împacă cu purcederea regimului spre a evita amestecul puterilor străine în afacerile interne ale imperiului otoman.

Comitetul revoluționar din Macedonia adună bani spre a pute reîncepe mișcarea la primăvară.

Spania.

Spania acasă e sfâșiată de luptele pătimașe și sterile ale partidelor politice, érá în coloniile din America are să pórte lupte cu revoluționarii de pe Cuba, cari devin tot mai cutezători. După scirile telegramelor oficiose insurgenții de pe Cuba încunjură a da pept cu armata spaniolă și fug de armată, dară aprind și prădéză satele și orașele, pe unde trec. Telegramele private afirmă, că insurgenții sînt bine organizați și au cuprins deja capitala Havana.

Bulgaria.

Se vorbește, că deputatul bulgar Karavelov ar fi umblat împreună cu unii emigrați bulgari în Belgrad la Pasici capul partidului radical sêrbesc spre a mijloci o acțiune comună a Sêrbilor și Bulgarilor din Macedonia pentru eliberarea lor din jugul turcesc. Foile opoziționale sêrbesci scriu, că cestiunea macedonénă ar fi numai pretext, pe când adevărata cauză a mergerii lui Karavelov la Belgrad ar fi inscenarea unei conspirațiuni pentru detronarea prințului Ferdinand și proclamarea regelui sêrbesc și

de principe al Bulgariei. Se pare înse, că scirile acestea sînt tendențioase avênd de scop, numai să sparie pe Ferdinand și să-l înduplece la trecerea prințului Boris la neunire.

Africa.

Afacerea Transvaal se face tot mai complicată. În „câmpii de aur“ colidéză pe față și în ascuns interesele atâtor puteri, cât cestiunea pôte provoca complicațiune nu numai în Africa sudică, ci și în Europa și America. Pe cum se anunță, provocătorul agitațiunii este Cecil Rhodes, care folosește pe revoluționariul Jameson și ceta lui de uneltă spre a deslipi și a face independente de Angliă tôte coloniile din Africa sudică proclamându-se el de domnitoriul lor. Angliă înse înțelegênd planurile, ce se țes în contra ei, a dat ordin, să debarce în Capstadt 1200 de soldați.

Republica Transvaal temêndu-și independența s'a pus cu totul sub scutul Germaniei rugând pe împăratul Wilhelm, ca să influențeze asupra Angliei, să nu se amestece în afacerile interne ale republicii. Împăratul german s'a arêtat binevoitor micii republici. Purtarea Germaniei a provocat un mare resens în Angliă. Matrosii englezi din London au atacat în 6 a c. pe cei germani.

„Köln. Ztg“ reflectând la atacurile foilor engleze zice, că acestea când vorbesc despre suveranitatea Angliei în Transvaal, arată, că nu cunosc pactul de London din 1884.

Scirea cea mai nouă este, că în Petersburg se plănuesce inscenarea unei acțiuni comune a Rusiei, Germaniei, Holandei și Portugaliei în contra prevaricărilor englezesci din Africa sudică. La puterile acestea se vor alătura Franța și Statele-Unite din America de Nord.

Congrua parochială.

(Din „Nyitramegyei Közlöny“.)

După scirile, cari s'au străcurat din ministeriul cultelor, nu preste mult se vor apuca de conscrierea beneficiilor parochiale catolice și anume cu scopul regulării congruei. Dela 1885 încôce, când ministrul Trefort, sub impresia acțiunii austriace, care pe atunci regulă pe cale legislativă afacerea congruei parochiale, a pus pe tapet la noi cestia acésta, și până în ziua de astăzi au grăit ômenii deja fôrte mult despre ea, și parte corul episcopesc, parte comisiunea de congruă esmisă prin guvern cu încuviințarea Maiestății Sale atâta s'au sfătuit, cât de vorba cea multă omul nu pôte vedé limpede cestia acésta. Publicul catolic interesat scie cu siguranță numai un lucru, și anume că până acum în praxă spre depănarea afacerii în merit încă nu s'a făcut nimica.

Pe temelul unei fastiuni propriie au conscriis deja odată înșiși parochii beneficiile sale, dar asta nu s'a adeverit de temelii corect. Acum ministrul cultelor — pe baza hotărîrii regelui ca patron — în conțelegere cu ministrul afacerilor interne și cu al finanțelor, pe cum și cu corul episcopesc rînduesce conscrierea cu mijlocirea organelor bisericesci și a celor administrative, și acesta va fi cel dintâiu paș factic spre regularea regnicolară a congruei.

Cum stă dar cestia acésta?

Venitele preoțimii din parochii stău încă și astăzi pe baza regulării, ce s'a făcut la începutul acestui veac, deși de atunci tôte s'au schimbat, și chiar și baza acésta, carea de o parte în multe privințe a fost effluxul vechilor raporturi feudale, parte a rezultat din raporturile cele nouă în urma schimbării de proprietate și în urma schimbării altor împrejurări, încă au sguduit-o de tot timpul, ce înaintéză. Mulți din parochii nu pot mai mult să trăescă din beneficiile sale în chip cinstit conform poziției sale, ba ici colé au să se lupte cu o sêrăcie aprôpe spăimîntătoare. Scopul, ce-l are regularea congruei (congrua provisio = prevederea corêspundétore) pusă pe tapet de Trefort și de atunci desbătută de repețițe ori, este deci acesta: a așeđa după putința față cu diferitele eventualități în chip corêspundétorii raporturilor de astăzi pe base solide starea materială a întregii preoțimii din parochii prin clarificarea și constatarea acelor drepturi și tituli de venite, cari au ajuns a fi obiect de dispută ori s'au sguduit.

Scopul e clar și corect, și realizarea lui e deja o lipsă, ce nu se mai pôte amâna. Dar în ce chip are să se esecuteze, și din ce fel de isvôrê au să se acopere sumele, cari lipsesc: asta e cauza, pentru a cărei desbatere cestia se trăgânéză de zece ani închiată fără de rezultat. Laicului întregă regularea congruei pôte că i-se pare a fi simplă, și cu tôte acestea nu e așa, și dacă studiăm istoria ei de până acum, putem să zicem, că spre resolvirea ei nu a lipsit bunăvoința corului episcopesc.

Corul episcopesc, după ce a primit scrisoarea lui Trefort, îndată și-a însușit afacerea și în rescriptul său îndreptat către ministrul a urgitat esmiterea unei comisiuni mixte; asta s'a și designat, și Boncz l-a fost referentul. Comisiunea acésta a purces din conscrierea beneficiilor și pentru acésta a designat o modalitate duplă, pe carea Trefort a subșternut-o Maiestății Sale. Dela Maiestatea Sa în 2 Martie 1887 a sosit ca răspuns hotărîrea, carea a prescriis clarificarea unor anumite cestiuni previe, mai înainte de ce congrua s'ar regula definitiv. Acestea sînt cestiuni momentôse și împreunate întru adevêr cu multe dificultăți, cari scie Dumnezeu, când vor fi resolve în mod definitiv. Inse ele stău în legătură esențială cu congrua.

Cestiunile acestea, cari au să se limpedescă, sînt următórele: 1) Cestiunile referitóre la susținerea ulterioară, la regularea ori la rêscompêrarea eventuală a raporturilor de patronat, de ôre ce raportul acesta în stadiul lui de astăzi — ici colé deja și din cauza confesiunii patronului — în starea și estensiunea lui litigată și atacată, în fôrte multe casuri nu ar puté să servescă de basă sigură pentru constatarea venitului respectivelor parochii. 2) Despre diferitele contribuții și servituți ale comunelor și credincioșilor, în naturale, în bani ori în serviri etc., în care privință are să se resolvescă și cestiunea aceea esențială, că ôre servituțiile acestea au să se privescă de sarcini reale ori personale? și întru cât sînt dătátóre de îndreptari în privința acésta hotărîrile cuprinse în documentele mai vechi de visitațiune bisericescă. 3) Hotărîri esacte și clare despre fundațiuni. 4) Cestiunea deosebit de momentôasă referitóre la preoțimea gr. cat. și la aceea, că ôre parochiile gr. cat. în unele ținuturi nu cumva

ar fi mai întâiu să se reguleze (să se congrue). În sfârșit 5) are să se cumpenescă, dacă regularea congruei e de a se estinde și la Ardeal, în care cas are neapărat să se asculte și statul catolic Ardelean și să se bage în samă raporturile speciale de pe acolo.

Resolviraa atâtor cestiuni previe pretinde statorirea definitivă a congruei.

Stând lucrul astfel, corul episcopesc prin urmare și-a îndreptat atențiunea într-acolo, ca să statorască modalitățile ajutorului interimar și repede, ca nu cumva preoțimea să rămână fără de provisiune cuviinciosă până la regularea definitivă a congruei, care firesce pôte să urmeze numai după timp mai lung. Dela 1892 încôce consultările corului episcopesc și mai apoi ale comisiunii mai mari de congruă denumite de Majestatea Sa se referesc tôte la crearea acestui ajutoriș interimar.

Așa dară în șirul dezvoltărilor de până acum ale acțiunii are să se deosebescă regularea definitivă a congruei de cea interimală, și cele ce se fac acum, tôte se referesc la cestă din urmă; chiar și conscrierea de sub întrebare a beneficiilor, carea nu preste mult va avé să se esecuteze, încă țintesse în rîndul cei dintăiu ia ajutoriul interimar.

Eră în cadrul intenționatei regulări interimale forméză un moment conscrierea autentică a tuturor beneficiilor, carea să se estindă preste țara întregă, pentru ca comisia să fie orientată cu privire la suma de lipsă; eră al doilea moment îl forméză designarea isvôrôlor, din cari să se acopere suma aceea.

Modalitățile conscrierii le-aș elaborat pe baza proiectului, care l-a făcut referentul comisiei, profesorul de universitate dr. Timon Ákos, și după modalitatea aceea se va face conscrierea. Va fi în interesul preoțimii, să spriginescă comisia.

Cu privire la fondul de bani, din care la timpul sêu vor întregi în mod interimar congrua, s'aș ivit din corul episcopesc trei proiecte. După arhiepiscopul Császka de Kalocsa ar fi, ca pe lângă intabulare fundură pe tôte beneficiile mai mari să se contragă cu încuviințarea regelui un împrumut de zece milioane de florenți pe amortisare de cinci zeci de ani, și din acesta să se realizeze ajutoriul congrual. După proiectul episcopului Schlauch ar fi, ca corul episcopesc împreună cu beneficiații mai mari să oferescă un capital de 10 milioane de florenți, care să se intabuleze în cartea fundură ca sarcină ipotecară pe proprietatea bisericăscă. Din interesele acestui capital corul episcopesc institue o cassă centrală, și comisia centrală, care o va administra, ca corporațiune ar forma senatul regnicolar al autonomiei catolice, și afară de congruă s'ar țină de el și ajutorarea școlilor. După arhiepiscopul Samassa de Agria ar fi, ca corul episcopesc din propria sa putere să procureze mijlocele pentru îmbunătățirea congruei așa, că după venitele sale episcopii să concurgă conform unei procentuări gradate cu contribuire anuală la fondul stabil de congruă. Suma, care ar incurge astfel, ar suplini deplin, ba ar și întrece interesele maximale de 5% după cele 10 milioane de florenți contemplate de Császka și Schlauch, și abstragând dela dificultățile extraordinare ale intabulării, complexurile cele mari ale proprietăților bisericăscă ar rămâne libere, fără de nici un fel de greumint.

Firesce, că în acest fond trebuie să se computeze și ajutoriul, ce s'ar da din fondul religionar, venitele intercalare, cari incurg în fondul religionar din beneficiile mai mari, eventualele fundațiuni, cari se vor face spre acest scop șcl.

Cestia acésta firesce că se va rezolvi atuncia, când va fi realizată conscrierea, carea e cel dintăiu paș real, ce va avé să se facă în afacerea acésta. Și după ce va fi creat ajutoriul interimar, numai după aceea vor veni la rînd cestiunile previe propuse de regele spre rezolvire și după acestea regularea definitivă a congruei. La tot casul un lucru greș, dar vrednic de ambiția corului episcopesc.

Cu prilejul de față am voit, să oferim publicului interesat numai o ôrecare orientare istorică cu privire la cestiunea congruei, și nu ne amestecăm în desbaterea ei meritorie. Cu tôte acestea avem să facem nisce observări.

Dupa ce regularea congruei e una din afacerile comune ale catolicilor și în total aparține acelei cestiuni mari, carea o numim autonomie catolică: fi-va ôre cu puțință ori cel puțin cu scop, ca ea să se reguleze singură, fără de instituirea autonomiei? Ori cum ar decide cei competenți cu privire la fondul de bani, totdeuna va ieși la suprafață întrebarea, cine va administra fondul respectiv, cine va asigna parochilor în fiesce care an îmbunătățirea congruei? Să se depună ôre lucrul acesta în mâinile ministrului? La nici un cas. Noi mai bucuros voim, să scim preoțimea fără de îmbunătățirea congruei și sêracă, decât ca ea pe baza ajutoriului oferit din bani catolici să se degradeze la o ôste de cerșitori atîrnători dela grația guvernului. Inse fără de autonomie cine va administra fondul de bani?

Partea proiectului lui Schlauch referitoare la cassa centrală rămâne actuală și în casul, când cu privire la crearea fondului de bani s'ar afla de bine a o împreuna cu proiectul lui Samassa.

După părerea noastră obiectul cel mai de frunte al acțiunii noastre are să fie instituirea autonomiei, și în acésta ar fi să se resolvescă apoi tôte cestiunile speciale. De altă parte a sosit timpul, ca în sfârșit să ne apucăm cu mână tare de aceea, ca afacerile bisericii noastre să le facem neatîrnătoare dela stat și să le regulăm așa, pe cum confesiunile le au deja de mult.

Colecta pentru gimnaziul din Blaș.

Suma din nrul 52	fl. 23549.33
Dănilă Mateiș, Habic	fl. 1.50
Suma fl. 23550.83	

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului inițiată de noi în numărul 16 al „Unirii” din 1891 au solvit: Parochia Coșocna pe anul 1895 8 fl. Până acum a încurs de tot suma de 2,000 fl. 28 cr.

Noutăți.

Crisa „Tribunei” încă nu e deplin resoltivă. În 4 a c. Russu-Șirianu de noă a străbătut pe o feréstă în redacție, a confiscat manuscriptele și ziarele și a insultat personalul redacției, a deschis apoi pörta cu o chee străină, și intrând și T. L. Albini aș mers în tipografie și aș împrăștiat, ce era cules. Dr. Raș de noă a recurs la ajutoriul

poliției, care a interzis lui Russu și Albini de a mai intra la „Institut”. Redactorul responsabil Ceontea n'a voit să mai subscrie fôea, din care causă a fost dimisionat și înlocuit prin A. Balteș. În o serie de articoli lămuresce „Tribuna” starea cestiunii. Anume ni-se spune, că din 1891 „Tribuna” a fost declarată de organ al partidului național, deși era împreună cu „Institutul tipografic” proprietatea privată a lui Eugen Brote. Trecând acesta în România, Dr Raș din încredințarea comitetului național a cumpărat dela Brote „Institutul tipografic” împreună cu „Tribuna” și „Fôea Poporului” și le-a înscris pe numele lui Popa Necșa. Trebuind să mērgă în 1894 Popa Necșa în temniță, Dr Raș a pus firma institutului pe numele lui T. L. Albini, care a dat lui Dr Raș ca asigurare o obligațiune despre 19,500 fl. punând zălog tipografia în preț de 12,000 fl. și cautiunea ambelor foi în suma de 7500 fl. Actul e pregătit după tôte formele legale înaintea notariului public. Pe baza acestui act și a auctorisării primite dela comitetul național a numit și respective a destituit Dr Raș personalul „Institutului” și pe al redacției. După ce a ajuns comitetul în temniță, ivindu-se neînțelegeri între comitet și între personalul dela „Institutul tipografic”, membrii comitetului din Vaș și Seghedin aș autorizat pe Cristea, să efeptuască esecutiia în contra lui Albini. Încercările părintelui Cristea n'au avut nici un succes. În o conferință confidențială ținută prin Novembre 1895 în Sibiu, fiind de față 19 fruntași ai partidului, aș hotărît (cu 17 contra 2 voturi), să se asigure în mod mai real averea națională din cestiune. Spre acest scop era necesară o declarațiune de la T. L. Albini, dar acesta a denegat-o. În urma acesteia membrii prezenți ai comitetului aș autorizat pe Dr. Raș, să cêră esecutiie asupra lui Albini, ceea ce s'a și făcut pe baza documentului dela notariul public. În contra esecutiiei T. L. Albini a înaintat la judecătoria esecutiunii sale, cari culminéză în aceea, că Dr Raș nu l-a împrumutat suma de 19,500 fl., prin urmare întregă afacerea o declară de un act simular, ceea ce se pôte dovedi și pe calea procedurii criminale. Judecătoria pertracteză afacerea aș. Resultatul îl vom comunica la timpul sêu. — Russu-Șirianu, T. L. Albini și G. Bogdan-Dulea prin o declarațiune publicată în numărul 9 al „Gazetei Transilvaniei” rógă pe membrii partidului național, să-și țină în suspens judecata finală, până când vor da și dinșii lămuririle de lipsă asupra cestiunii cu privire la crisa.

— **Autonomia jidovăscă.** Fruntașii comunităților religioase evreăscă s'au întrunit la o conferință în 5 a c. în Budapesta și aș debătut un proiect de memorandum, pe care aș să-l înainteze ministrului de culte în cestiunea autonomiei confesiunii israelite. Memorandumul cere, să se convôce la tómnă un congres regnicolar spre a se discuta organizarea confesiunii autonome israelitene. Conferința evreăscă, la care aș participat și deputații dietali evrei nebotezați, a hotărît, ca întru amintirea recepțiunii Jidovilor să se facă o fundațiune, din a cărei interese să se promoveze interesele publice-culturale-patriotice. La aceea, că consiliul de ministri și partidul liberal vor părrini nisuițele patrioților israeliți, nu începe nici o îndcélă, de ôre în partidul acesta de mult domnesce spiritul jidovismului.

Părintele Dr V. Lucaciș s'a reinors din România și a sosit Joi sară în Sibiu. Vineri a cercetat pe dl Dr. I. Raș. Din Sibiu părintele Lucaciș va călători la Șişesci.

Monete false. De noă s'a descoperit, că se află în circulațiune monete de câte 1 fl. pregătite din metalul „Britannia”. Imitații sînt bani bătuti în Austria în 1891. Altă specie de monete false tot de câte 1 fl. s'a așiat în Gherla și Careii mari, anume cu inscripțiunea unгурescă și anii 1881 și 1882. Aceșui din urmă se pot cunôsce din aceea, că sînt mai ușori și aș colóre gălbînii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

De altminteră că auctorul „Cestiunilor din dreptul și istoria bisericii unite“ a avut totă dreptatea, când a susținut despre Sava Brancovici, că el „a fost de acord cu calvinii în ceea ce privește credința“, a arătat deunăzi Dr. Alesandru Grama în „Instituțiile calvinești în biserica românească din Ardeal“. Aci cetim la p. 408: „Mitropolitul Sava Brancovici în săbătorul mare dela 1675 în punct 2 demandă, că toate cărțile, „cari sînt scrise și scōse pe limba românească, să se cetescă și să se învețe în biserica creștinilor și într'alte locuri, unde va fi de lipsă“. Între cărțile acestea se înțelege de bună samă și catechismul lui Rakóczy cu învățătura lui despre două sacrameinte.“ Era la p. 416 ur. cetim: „În conformitate cu credința acēsta despre s. mărturisire și cuminecătura calvinii în biserica românească au ignorat cu totul taina s. mărturisiri, pe cum se vede de acolo, că canōnele celor două săbōrē mari dela 1675 nu amintesc nici cu un cuvînt despre ea, deși în două canōne oșeși cum se impunea necesitatea, ca să facă dispoziție cu privire la ea. Așa în canonul al doilea al săbōrului întâiu void a pedepsi pe cei neascultători de preoți cu subtragerea sfințelor taine în ora morții, sfința mărturisire este ignorată cu totul, și se amintesc numai s. cuminecătura, deși în biserica rēsăritului și prin urmare și în biserica românească din Ardeal nici cānd n'a fost datina, ca moribundii numai să se cuminece și să nu se și mărturisescă. Canonul sună în chipul următoriu: „Care om este căsătorit și nu va merge la biserică, nici cu cina Domnului, popii să-i dojenescă și să-i învețe, eră de nu vor asculta, nici la mōrte să nu-i cuminece.“ Tot în direcțiunea acēsta cu ignorarea deplină a s. mărturisiri în ora morții după datina calvină dispune și canonul 3: „Cānd chemă creștinii pe popa, să-i cuminece, și nu vor să iese după popa din casă, acolo popa să nu mērgă la mōrte casei.“ Și dispozițiile acestea n'au rēmas numai pe hārtie, ci în adevēr unii preoți începura numai a cumineca pe moribunții fără a-i și mărturisi, încāt după s. unire sinodul dela 1725 ținut sub episcopul Pataki a trebuit să purcēdă aspru în contra astorfel de preoți dispunēnd în canonul 8: „Bolnavii său betegii cei de mōrte nici cum popii să nu-i cuminece fără de ispovedanie înainte, cari vor putē grāi.“

Astfel de „martir al credinței sale“ „ortodoxe“ a fost Sava Brancovich. Sfinții ca Sava Brancovich biserica unită nu-și doresce. Nouē de loc nu ne vine, să asemēnām cu Sava Brancovich pe arhierii aceia, cari din Făgăraș și din Blaș au guvernat biserica noastră.

Dar zice auctorul elucubrațiunii din „Tel. Rom.“: „Er pe terenul bisericesc spună-mi un martir al credinței sale de azi, carele să se pōtă mēsură cu un s. Nichitā Romanul.“ Diul înțelege aci pōte pe s. Nichitā din vēcul al IV-lea și al V-lea. Dar atunci dlul și-a uitat, că acest sfinț a trăit pe un timp, în care nu le trecea omenilor prin minte, că vor sosi oșe cānd și zile de acelea, în cari va esista și o biserică romānă „ortodoxă“. Dnii dela „Tel. Rom.“ se fac numai

de ris, cānd reclamă pe s. Nichitā pe sama bisericii romāne „ortodoxe“. Acēsta o susținem cu atāt mai virtos, dacā ne aducem aminte, că s. Nichitā a venit ca misionar în Dacia din Aquileia și așa numai Daco-Romān nu va fi fost.

Și acum să vedem, cu ce adevēruri istorice ne mai surprinde „Tel. Rom.“. El continuă astfel:

„Dar să trecem mai departe și să vedem și cauzele acestei lipse de istorii a poporului romān până la anul „s. Unire“ după dl autor.

„Cum, cum nu, noi nu scim, scie numai bunul Dumnezeu, dar destul, că poporul romān deodată s'a vēdūt înjugat la carul imperiului bizantin“. . . și erāși: „Cum, cum nu, noi nu scim, scie numai bunul Dumnezeu, dar destul, că poporul romānesc după aceea a fost tras și el după stāpānului sēu în nefericita desbinare dela biserica sfințului Petru. Asemenea unor vampiri au dat nāvālă fanarioții și sērboteii asupra acestui popor nefericit, ca să-i sugā nu numai sāngele din vine, ci și mēdua din oșe.“ . . . Apoi: „S'au însoțit acestor vampiri ai poporului romān alții noi, calvinii din Ardel,“ esclamă dl autor.

„La acēstā exclamare atāt de tendențioasă, putem să-i rēspundem și noi așa:

„Cum, cum nu, noi nu scim, scie numai bunul Dumnezeu, dar destul că poporul romān (incā cu mult înainte de dērmarea imperiului roman oriental deodată s'a vēdūt înjugat la carul regatului ungar. Cum, cum nu, noi nu scim, scie numai bunul Dumnezeu, dar destul că după aceea o nefinsemnată parte a poporului romānesc în frunte cu un arhieriu trādătoriu de cele sfințe și laș au fost tras și el după stāpānului sēu în nefericita desbinare dela biserica universală creștină (acum biserica ortodoxă) pentru un bliid de liute. Asemenea unor vampiri au dat nāvālă iesuiții și ungunii asupra acestui popor nefericit, ca să-i sugā nu numai sāngele din vine, ci și mēdua din oșe. S'au mai însoțit acestor vampiri ai poporului romān și papii dela Roma pentru filerii s. Petru.

„Te întreb, dle autor: îți convine acest rēspuns? Trebuie să-ți convină, dacā ambii stām pe același punct de vedere și nu vrem, să aflām cauzele suferințelor poporului romān aiurea și nu în biserica sa până la „s. Unire“.

Aci er să ne oprim nițel, căci er am dat de nisce minciuni cu cōrne.

Așa dară „Iesuiții“ de la 1700 încōce „au dat nāvālă“ „asemenea unor vampiri“ „asupra acestui popor nefericit, ca să-i sugā nu numai sāngele din vine, ci și mēdua din oșe“? Am audīt și am cetit despre multe pēcate negre, despre cari se zice, că le-ar fi comis Iesuiții, și în tractatele nōstre presente ni-se va îmbia dōrā prilejul de a grāi ceva și despre pēcatele acelea. Dar āsta unul acum li cetim întâia oșă. Nu scim ca pāmîntul, de unde au mai putut scōte la ivēlā dnii dela „Tel. Rom.“ și fārādelegea acēsta a Iesuiților, și în interesul bine priceput al istoriei rugām cu stāruință pe dnii dela „Tel. Rom.“, să scōtā la luminā documentele acelea istorice, pe cari dlor își întemeiază invinuirea, că Iesuiții au supt Romānii „nu numai sāngele din vine, ci și mēdua din oșe“, adecā cu termini proprii, că au stors dela Romāni averi mari pe nedreptul ori chiar și pe dreptul.

Erā până cānd dlor nu o vor face acēsta, noi n'avem încātrāu, vom fi siliți, să-i privim de pārtinitori și cultivatori ai

axiomei: „Calumniare audacter, semper aliquid haeret.“

Dar dnii dela „Tel. Rom.“ nu se îndestulesc numai cu calumnia acēsta. Ei mērg mai departe și zic: „S'au mai însoțit acestor vampiri ai poporului romān și papii dela Roma pentru filerii s. Petru.“

Cugetul acesta se mai repețesc și după aceea în elucubrațiunea dlor într'o formă încātva schimbată și în termini mai vagi și mai generali. Cetim adecā în nrul 100 al „Tel. Rom.“ din an. tr., că papii dela Roma au umblat „după putere lumescă, numai pentru ca cu atāt mai ușor să pōtā supune și stōrce popōrēle de o credință cu ei, și apoi dacā acēsta le-a succes, prin diferite mijlōce de corupție și promisiuni ceresci ne-cualificabile să le folosescă de cāpāl pentru de a prinde și stōrce pe alte popōrē, cum au făcut în trecut cu paporul magiar la început ortodox, apoi papistaș față de poporul romān ortodox etc.“.

Așa dară „averile cele colosale stōrce din partea papilor“ „pentru filerii s. Petru“ „unde sînt? Ce au făcut cu ele?“ Voi Papilor, dați samă de sutele de mii și de milioane, pe cari le-ați primit dela Romāni ca fileri ai s. Petru!

Dlor dela „Tel. Rom.“, voiți să vē faceți de ris?

Da, Papa are drept la spriginul material al popōrēlor catolice, și popōrēle acestea sînt conscie de datorința acēsta a sa și-i alērgă de bună voe și cu bucurie într'ajutoriu cu contribuiriile acelea, cari sînt cunoscute sub numirea de „filierea s. Petru“. Scim între altele o diecesă mică în Austria, în care se observă acum de multă vreme obiceiul de a trimite la Roma tot la trei luni suma de 25,000 fl. adunată fileresce dela cler și popor. Scim, că pe calea acēsta popōrēle catolice adună ca fileriu al s. Petru în fiesce care an chiar milioane. Dar ceea ce n'am sciut, până n'am cetit-o în „Tel. Rom.“, e aceea, că „s'au mai însoțit vampirilor poporului romān și papii dela Roma pentru filerii s. Petru“. Noi până acum așa sciam, că dela an. 1700 încōce Romāni uniți au trimis ori au dus la Roma nisce sumițe ca fileri ai s. Petru; apoi mai sciam despre taxele acelea, pe cari dela an. 1700 încōce episcopii romāni uniți cu prilejul întāriri sale din partea Scaunului Apostolic le-au solvit ca contribuiri pentru acoperirea speselor celor mari, ce sînt împreunate cu guvernarea unei biserici așa de mari ca biserica catolică; sciam în sfârșit despre taxele acelea nefinsemnate, pe cari Romāni le-au solvit Romei dela an. 1700 încōce tot spre același scop pentru dispensări dela impedimente matrimoniale dispensabile. Alte sume nu scim, să fie incurs dela Romāni la Roma. Dar de odată mai sciam și aceea, că toate sumele acestea laoltă nici pe departe nu au fost și nu sînt de ajuns nici măcar spre acoperirea speselor acelor, pe cari le-a avut și le are Roma cu crescerea tinerilor romāni începēnd dela Gregoriu Maior și Sincai și până la bunii aceia tineri, cari din grația Sfinției Sale își fac acum studiile în Roma în colegiul s. Atanasii. În interesul bine priceput al adevērului istoric rugām deci cu stāruință pe dnii dela „Tel. Rom.“, să scōtā la luminā documentele acelea istorice, pe cari dlor își întemeiază

„vinuirea, că „s'au mai însoțit vampirilor poporului român și papii dela Roma“, „ca să-i sugă nu numai sângele din vine, ci și mēdua din 6se“ „pentru filerii s. Petru“.

Er pānā cānd dlor nu o vor face ac6sta, noi n'avem inc6tr6u, vom fi siliți, s6-i privim de p6rtinitori și cultiv6tori ai axiomei: „Calumniare audacter, semper aliquid haret.“

„Asemenea unor vampiri 6u dat n6val6 — unguirii asupra acestui popor nefericit, ca s6-i sug6 nu numai s6ngele din vine, ci și mēdua din 6se.“ Cetind cuvintele acestea nu ne putem mira de ajuns, cum dnii dela „Tel. Rom.“ dup6 ce 6u tescuit in puține cuvinte at6tea minciuni istorice cu c6rne, totuși mai sūt in stare, s6 spun6 și un adev6r istoric. Num6i c6t și adev6rul acesta il deform6z6 6șa de tare, c6t ei astfel deformat 6r6 nu e alta dec6t o minciun6 istoric6.

Int6iū și mai int6iū ndr6snim adec6 a le face observarea, c6 ei — cu voea ori far6 de voe — 6u comis aci un anacronism. Dlor in elucubr6țiunea sa manifest6 o simpatie nespus de mare fat6 cu fetii 6șa numitei reformatiunii din v6cul al XVI-lea. Ca dovad6 servesc6, cele ce scriū dlor mai la vale: „Cum s'a f6cut apoi desbinarea in biserica occidental6, in biserica papistaș6 și biserica reformat6, 6r de aci multe alte desbin6ri și nefericiri venite asupra pop6r6lor etc. scim prea bine cu totii, și nu va nega nimeni adev6rul, c6 la t6te aceste mari desbin6ri și nefericiri cauza cea mai mare 6u fost eresile, schismele și abuserile de putere ale papilor dela Roma.“ 6r6 in nrul 100: „6u d6r6 pentru-c6 6u fost prea fericite, s'6u rupt 6l6tea pop6r6 culte de c6tr6 biserica Romei scutur6nd jugul papal? Reformatiunea pentru ce s'a f6cut? Ce a produs ac6st6 sguiditur6 puternic6 in sinul bisericii romane: 6u d6r pentru c6 jugul papal a fost ușor și pl6cut ca jugul lui Christos, a c6ruil locoțiitori se gir6z6 papii a fi?“ O spunem sincer: noi de simpatia ac6sta a dlor dela „Tel. Rom.“ fat6 cu Luteranil și Reformatil de loc nu ne mir6m. D6r sintem dedați, s6 vedem astfel de simpatii, c6nd e vorb6 de combaterea lui Christos. Deja la Mr. 3, 6 cetim, c6 „Ieșind Fariseil indat6 cu Irodianil 6u f6cut sfat asupra lui“ Isus, „cum l-ar perde pe el,“ cu t6te c6 Fariseil ca inimici de m6rte ai Romanilor și Irodianil ca supuși credincioși ai Romanilor se potrive6u ca focul și apa. Inz6dar, adev6rul nu p6te s6 se alieze cu neadev6rul, ci alianț6 e cu putinț6 numai inre neadev6r și neadev6r. Simpatia dlor dela „Tel. Rom.“ fat6 cu 6șa numita reformatiune din v6cul al XVI-lea e 6șa de mare, c6t relele, pe cari le-6u causat Rom6nilor Reformatil lui Calvin, dlor le pun in c6rca bisericii catolice. „In clerurile res6ritene preste tot,“ zice G. Bariș spre a caracteriza starea bisericii rom6ne „ortodoxe“, „in clerul rom6nesc cu at6t mai v6rtos, domoise in lipsa total6 de șc6le și de vre-un seminari6 de teologi nu numai inainte cu d6u6 v6curi, ci chiar și p6n6 in zilele imp6ratului Iosif II, nesciint6 sp6imint6t6re, intunecime apr6pe general6, trist6, ucig6t6re de suflete. Ac6st6 orbire sufletesc6 a fost cauza principal6, c6 clerul intreg fusese inc6lecat cu totul de c6tr6 superintendentil calvinil cu consist6rele și cu sin6dele lor; singura nesciint6 și perderea demnit6ții personale umise pe protopopil rom6ni la at6ta, inc6t s6 p6rte pe superintendentil calvinil in lectic6 de umeril lor și s6-i 6șede in scaunul pre-

sidual al sinodului, 6r6 pe mulți popi, ca pe l6ng6 alte batjoc6ri s6 țin6 in iernatic c6nil de v6nat 6i aristocraților.“¹⁾ Dac6 6șa 6u purces Calvinil fat6 cu clerul rom6n, cu c6t mai amar vor fi asuprit ei pe poporul rom6n de r6nd! Și chiar de aceea dnii dela „Tel. Rom.“, credincioși axiomei logice „Baculus in angulo, ergo pluit“, sustin, c6 Unguril calvinil numai și numai pentru aceea 6u supt poporului rom6n inainte de an. 1700 „nu numai s6ngele din vine, ci și mēdua din 6s6“, pentru c6 mai apoi in an. 1700 „o neînsemnat6 parte a poporului rom6nesc in frunte cu un archiereu tr6d6toriu de cele sfinte și laș 6u fost tras și el dup6 st6p6nul s6u (Care? Unguril calvinil?) in nefericita desbinare dela biserica universal6 creștin6 (acum biserica ortodox6) pentru un blid de linte!“ In dreptariul dlor e, c6 mai bine s6 p6r6 adev6rul, numai s6 se m6ntuesc6 pe sama Rom6nilor binecuv6nt6rile schismeil lui Fotie.

(Va urma.)

M6rgeaua Gialmarei.

Novel6 de Laicus.

(Fine.)

„Ce ți-s'a int6mplat, iubite Sven? Tu pari 6șa de indispus.“

„Nimic! Istoria am terminat-o! 6u mē voiū int6rce acum 6r6și la Paris spre a-mi termina studiile, și prev6d, c6t de greț6s6 imi va fi viaț6 pe bulevard!“

„6șa e! Dar spune-mi, ce te impede6 pe tine, s6 fiți, c6t vei vre, 6șpele nostru?“

„Nu se p6te, Eugen! 6u acum nu mai pl6tesc nimic! Colo in pustie insemnam și 6u 6rece, dar acum? Colo, unde aveam de acoperemint ceriul, loc de r6paus p6mintul, și unde jur imprejur eram impresurați de primejdii, acolo mē simțiam bine, acolo aveam, cu ce s6-mi sparg capul, aveam de ce s6 mē ingrijesc. Acolo primejdiile, ce in fiecare zi se ridic6u asupra n6str6, aduce6u cu sine, ca fiecare s6-și pun6 viaț6 pentru de-apr6pele s6u. Acum e altcum! In Paris prietiniil se intr6b6, cum 6u durmit, unde își vor b6 absintul și in care teatru își vor omori vremea. Se potrivece apoi lucrurile acestea m6car c6t de c6t cu espediția f6cut6 in pustie? Ce mai viaț6! — Dar ascult6 Eugen!“ reincepu el dup6 o pauș6, și vocea i-se f6cu mai m6le. „C6nd 6u am sc6pat pe soru-ta din cortul lui Omar, a fost un moment, ce nu-i pot uita, și apoi faptul, c6 am fost ap6r6toriuil ei prin pustie, nu-mi iese din minte. Atunci 6u pricepeam, de ce am putere, sciam, de ce Dumnezeu mi-a dat brațele acestea. Și 6rele, ce le-am petrecut cu soru-ta povestind una și alta, nici m6rtea nu le va sc6te din mintea mea!“

„Dar bine, iubite prietino, tu poți s6 ai și acum astfel de momente.“

„Nu, nu se p6te! Atunci eram și 6u altul, atunci 6u eram insoțitoriuil și ap6r6toriuil soreil tale, c6ci tat6l t6u era r6nit; acum inse 6u nu mai sūt nimeni, ea va sta 6r6și sub grijea p6rinților s6i. Ei bine, ce voiū fi 6u deci pentru ea? Nimic, ori cel mult o umbr6, ce se va l6sa c6nd și c6nd in sufletul ei, o amintire pl6cut6!“

„O Sven, 6u sciam f6rte bine, c6 tu ești un tin6r, ce te plictisești iute, nu mi-a trecut inse nici prin minte, c6 tu poți s6 mai fii și misantrop. Spune-mi, cum ai vr6 tu, s6 fie viaț6 ta?“

„Nu scii!“

„Dac6 nu mē inșel, tu pari ndr6git de soru-mea.“

„Indr6git?“ intr6b6 Sven f6c6nd ochi mari. „Cum vii tu la idea asta?“

„Cum viū la idea asta? Curioș6 intr6bare.“

„Indr6git!“ murmur6 Sven. „Cum e și ac6sta?“

„6t6 6șa! Tu ai l6dat mult momentele petrecute cu soru-mea in pustie, va s6 zic6, ție ți-ar pl6c6, ca 6rele acelea s6 dureze și de aci inainte, ca tu și pe mai departe s6 grijesci de soru-mea.“

„6șa e!“

„Ei bine, pentru ca s6 se int6mple 6șa, cum vrei tu, n'ai dec6t s6 te c6s6toresci!“

„S6 mē c6s6toresc?“

„Dar ascult6, Sven! Las6 t6t6 afacerea ac6sta in grijea mea! 6u v6d f6rte bine, c6 tu ești ndr6git de soru-mea p6n6 dup6 urechi, 6u mai v6d și aceea, c6 tu, care te uii curajos in ochil leului, tr6muri dinaintea femeil aceleia, pe carea tu ai sc6pat-o din ghiar6le aceluil leu, — dar las pe mine!“

„St6i!“ zise Sven c6tr6 Eugen, care voia, s6 se departe. „6u v6d acum, c6 e 6șa, cum zici tu. Spune-i deci Blanceil poziția mea, de se p6te, inc6 azi. Dac6 ea nu va fi in contr6, comunic6-mi r6spunsul, 6r dac6 va refusa, s6 nu-mi spuī nici o vorb6. 6u voiū pricepe atunci totul și m6ne in zoril de zi voiū inc6leca și voiū porni c6tr6 mare. Și afacerea va fi inchiat6!“

R6spunsul Blanceil nici pe departe n'a fost inse 6șa de descur6j6tor, cum și-l inchipuia Sven, c6ci fapt e, c6 el in ceea zi n'a inc6lecat nici un cal și la nimic nu s'a g6ndit mai puțin ca la c6l6toria spre mare. Din contr6 el mai r6mase c6teva septem6ni la casa lui Jocerau, și in sf6rșit c6nd porni la mare spre a ajunge la Paris, ca s6-și termine studiile, merse cu propusul de a se reint6rce 6r6și spre a-și duce ca soție pe m6rgeaua Gialmarei, ce a fost aflat-o in n6sipul Saharei.

Și la vremea sa nici Sven nu mai trebui s6 vin6 in Africa. Inainte de ce și-ar fi terminat studiile, Jocerau își vinduse ferma și se mutase in Franța. R6pirea feteil sale fi f6cuse traiul nepl6cut in colouil. Cump6r6toriuil moșiei a fost chiar chasseurul, care fusese mai greu r6nit in espediție. Ranele acelea il f6cuser6 nedestoinic de a mai purta armele și 6șa cu ajutorul unei eredit6ți primite din Franța cump6r6 ferma lui Jocerau, se ințelege, c6 cu o sum6 mai neînsemnat6, c6ci Jocerau voia, s6-i arete, c6 scie r6spl6ti meritele c6știgate pentru el. Chasseurul luase de soție pe Roxana, carea se f6cuse creștin6, mulț6mit6 Blanceil, carea inținindu-se cu ea in cortul lui Omar a deșteptat in sufletul ei nisce idei și g6ndiri cu totul diferite de acelea, ce 6u Mahomedanil despre femeil.

Increștinarea Roxanei nu f6cu asupra lui Misram nici o impresie, c6ci femeea și 6șa n'are suflet, g6ndia el, putea fi prin urmare s6u credincioș6 s6u necredincioș6. El inc6 își int6nse cortul s6u din pele de c6mil6 in apropiarea fermeil. Și c6nd il apuca apoi neînvinul dor de pustie, își inc6leca calul și zile intregi r6țecia prin pustie odihnindu-se din c6nd in c6nd la umbra vre unui finic. Pe l6ng6 aceea guvernul Franței fi mai votase și o rent6 anual6 ca remunera-

¹⁾ P6rți alese din Ist. Trans. I. pag. 190

țiune pentru ajutorul dat în eliberarea unei Franței și în învingerea Beduinilor. El a trăit încă mulți ani, totdeauna liber, servind ca un conducătoriu priceput celor ce voia, să călătorească prin pustie.

Jocerau s'a reîntors érași la Iubitul său Bordeaux, unde a venit și Sven și s'a căsătorit cu „mărgeaua Gialmarei“.

Eucharistia și martiriul.

(Continuare.)

De aci rezultă ușor, cum își cugetă efectul Eucharistiei în martiri. Dacă Christos avea să învingă în martiri, atunci e evident, cu cât dor trebuia el mai înainte de patimile sale să dorască a se împreuna cu Christos cel eucharistic. Dór ei trebuia să cugete ca Ciprian: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Christos? Nécasul aú îmbuldéa? — Nimica din toate acestea nu pôte să ne despărtescă, dacă credem, nimica nu pôte să ne smulgă, dacă noi ne-am unit cu trupul și sângele lui.“¹⁾

Și apoi dacă martiriul atrná dela grația lui Dumnezeu, dacă el e lucrul cel mai înalt, la care viața grației pôte să se avînte, atunci se înțelege érași, de ce derivaú forța martiriului din sfînta Eucharistie. Eucharistia are dóră să nutrească viața grației, adecă nu numai să o susțină óre cum, ci să o întărească, să o desvólte, să o facă capabilă spre avîntarea cea mai înaltă. „Săturarea prin Domnul“ e după Ciprian efectul mîncării celei ceresci, și cu săturarea acésta vre el să vadă întrarmați pe martiri. Atari expresiuni vor să însemne două lucruri: de o parte întărirea aceea cu prisos, bogăția aceea prisositoare a vieții, carea Eucharistia o împărtășește sufletului; érá de altă parte și îndestulirea și bucuria aceea întru cele ceresci, care face pe om nesimțitoriu față cu ademenirile și momirile pămîntului. Și de aceea Ciprian numește s. Eucharistie un „scut“, de óre ce ea face pe om nepăsătoriu față cu momirile lumii; el o numește o „armă“, pentru că ea „susține și înflăcărează“ voința.

Că noi putem întru adevér să esplicăm pe Ciprian astfel, ne arată și alte expresii de aceea de ale Părinților, cari caracterizează mai cu de-amănuntul bărbăția eroilor creștini.

E un lucru de tot estraordinar însuflețirea aceea, tária aceea spirituală, cu care mergeau martirii la mórte. Ea págănilor li-se părea un lucru necuprins, ba une oria o nebunie, și și creștinii trebuia să o considere de o beție sfîntă. „Ei erau beți până la acel grad,“ zice s. Augustin, „cât nu mai cunoseau pe ai sêi. Pe toți consăngeni sêi, cari voia să i opréscă cu sperări pămîntesci, ei nu-i mai cunoseau, nu-i mai audia.“²⁾ „Unde este înse un semn mai mare al beției ca acolo, unde óre cine nu mai cunósce pe soție-sa plângătoare, nu pe pruncii sêi, nu pe părinții sêi?“³⁾ Într'un chip naiv exprimă acela-și cuget un martir persesc de pe timpul lui Sapor din anul 327: „Dacă óre cine e invitat la prânzul împăratului și a gustat din vinul cel minunat al împăratului, el își perde mintea așa, cât uită chiar și drumul

cătră casa sa proprie. Dacă el se aduce înaintea judecătoriei și a gustat înaintea crucii lui Christos páharul iubirii, el se îmbétă de iubirea acésta, și îndată pere din memoria lui amintirea lăcașului acestei vieți fragile, amintirea aurului și argintului, a împăraților și fruntașilor.“¹⁾ Dar nu singur numai avîntul cel înalt al însuflețirii e, ceea ce face din martiri un fenomen fără samén. Momentul minunat se cuprinde mai virtos în aceea, că însuflețirea acésta manifestă însușiri, cari la părere se împotrivesc una alteia, după mersul ordinar al lucrurilor se eschid una pe alta. Pe lângă invăpăierea cea mai mare a inimii, pe lângă avîntarea cea mai mare a voinței spre jertfă se găsesce într'înșii totuși claritatea cea mai mare a minții, pe lângă conștiința unei forțe, carea învinge toate, se găsesce într'înșii de altă parte totuși și umiliuța și simplitatea cea mai mare a inimii. Aceia-și episcopi, cari îmbărbătau cu atâta însuflețire la martiri, totuși opresc de altă parte de a-l cerca aume și a întărta pe persecutori. Aceia-și martiri, cari doresc cu atâta invăpăiere mórtea pentru Christos, totuși de altă parte de multe ori fac toate spre a se feri de mórtea acésta. E adecă acésta o beție sfîntă, aceea ebrietas sobria, despre care grăesce odată Augustin, și care pôte să se privéscă ca un criteriu al catolicismului preste tot, ca o minune a ordinii morale, ca o dovadă despre ființa de față a lui Christos și a Spiritului sfînt. — Și ce aú acetia toate de a face cu scopul, pe care-l urmărim? Odată chiar acésta ebrietas sobria se zice a fi efectul sfîntei Eucharistii. Érá apoi „beția“ aceea a martirilor se reduce cu cuvinte apriate la preasfîntul sacrament ca la cauza ei. Cuvintele psalmistului: „Calix meus inebrians quam praeclarus est!“²⁾ le esplică Ciprian despre páharul sângelui lui Christos.³⁾ „Dar beția din páharul sângelui Domnului,“ zice el, „nu e asemenea veției, ce o produce vinul comun; — căci páharul Domnului îmbétă așa, cât trezesce (sic bibentes inebriat, ut sobrios faciat); el îmbétă așa, cât împărtășește inimii înțelepciune dumnezească.“ Asemenea scrie și Origene. Și esplicând acele-și cuvinte ale psalmistului scrie Agustín: „Așa grăesc numai aceia, cari cu inimă îndreptată primesc páharul Domnului spre viața de veci, nu înse aceia, cari își mánăncă și beú osînda. — Firesce că pentru amîndoi (pentru cel vrednic și cel nevrednic), ori cât de mult se deosebesc, există numai un páhar, páharul acela, care îmbétă spre dobîndirea respălății celei ceresci a martirilor, érá nu spre sinuciderea nebună a Circumcelionilor.“⁴⁾ „Cel ce trăesc prin taína páharului,“ zice Maxim de Turin, „aceia se îmbétă de invăpăierea lui cea spirituală așa, cât ei nu simțesc mai mult năvălirile lumii, nu nedreptățile, nu chinurile persecutorilor, așa, cât ei esclamá cu glas înalt și preamăresc: Calix meus inebrians quam praeclarus est!“⁵⁾

(Va urma.)

¹⁾ P. Zingerle, Echte Acten der Martyrer des Morgenlandes II. 9.

²⁾ În versiunea noastră stichul acesta sună altcum.

³⁾ Ep. 63, 11.

⁴⁾ C. lit. Pet. 2, 110.

⁵⁾ Exposit. in cap. ev. 3.

Bibliografie.

A apărut

Instituțiunile calvinescî

în biserica românească din Ardél,
fazele lor în trecut și valórea în presente.

Studiu istorico-canonice de Dr. Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se pôte procura cu prețul de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blăș (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoihul cel mic edit. III. Blăș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcăiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legat împreună cu Pentecostariul costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieră, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

edițiunea a doua, revédută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie veînă, tipariú frumos în negru și roșu. — Prețul nelegat fl. 2.80, érá legat în piele tare fl. 3.80.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericei românești unite, studiu apologetic din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei“ și a dlui Nicolae Densusan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericei unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul 70 cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul 1 fl. Ambele părți espedate franco 1 fl. 85 cr.

Decretele Conciliului, provincial prim edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliului provincial al doilea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Istoria universală bisericească de Dr. A. Grama. Blăș 1881 broș. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă considerațiuni asupra maximelor eterne folositoare tuturoră pentru meditare și preoților spre a predica, de Alfons Maria de Liguori Doctor al Bisericei. În versiune românească de Membrii societății de lectură Inocențiu M. Clain. Blăș 1893. Tipografia Seminarului archidieceșan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societății.

Editor și redactor răspundător

Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 404/1895.

(43) 2—3

Edict.

Fînd că Maria Lopazan născ. Șuteú gr. cat. din Bucerdea grănoasă de trei ani și jumătate și-a părăsit pe legiuitul său bărbat Ioan Lopazan gr. cat. tot din Bucerdea grănoasă, și nu se scie ubicațiunea aceleia, prin acésta se citéză, ca în termin de un an și o zi să se prezenteze înaintea subscrișului For matrimoniale, căci la din contră procesul divorțial urzit în contra ei de cătră bărbatul său se va pertracta și decide și în absența ei.

Dela Forul matrim. gr. cat. de I Instanță al protopopiatului Blășului.

Blăș în 27 Decembre 1895.

Georgiu Bărbat
v.-prot. preș. for. matrim.